

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Ekologické zemědělství představuje jeden z možných systémových přístupů k řešení strukturální politiky a současných agro-ekologických, ekonomických a sociálních problémů venkova v České republice.

Ekologické zemědělství – jde o způsob hospodaření, které dbá na životní prostředí a které svým šetrným působením zachovává a respektuje přirozené vztahy mezi organismy a člověkem. Podporuje zemědělskou činnost s kladným vztahem ke zvířatům, půdě, rostlinám a přírodě bez používání umělých hnojiv, chemických přípravků, postřiků, hormonů a umělých látek. Jedná se o velmi pokrokový způsob hospodaření, které staví na tisíciletých zkušenostech našich předků a bere ohled na přirozené koloběhy a závislosti. Tak umožňuje produkovat vysoce hodnotné a kvalitní potraviny.

Rozvíjí se již několik desetiletí a od roku 1994 je součástí zemědělské politiky EU.

Ekologické zemědělství může být právě díky úspoře nákladů za hnojiva, pesticidy a další externí vstupy ekonomicky výhodnější, tedy konkurenceschopnější již dnes, což potvrzují srovnávací studie nejen ve světě, ale i studie zadané Ministerstvem zemědělství v České republice.

V České republice se vznik ekologického zemědělství datuje od roku 1990, kdy byly položeny za součinnosti Ministerstva zemědělství ČR, Sdružení Libera a Svazu PRO-BIO (svazy sdružující ekologické farmáře) základy celého systému. Zásadní posun ve vývoji ekologického zemědělství znamenal rok 1990, kdy byly uvolněny první finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků. Dotace byly poskytovány až do roku 1992 a byly zřejmě hlavním důvodem nárůstu ploch až na cca 15 tisíc hektarů. Rozhodnutím Ministerstva zemědělství ČR zrušit dotace, způsobilo v letech 1993 – 1996 stagnaci ploch, ale zároveň mělo pozitivní vliv na kvalitativní rozvoj ekologického zemědělství. Řada podniků hospodařících ekologicky jen z důvodů dotací ukončila svou činnost. V roce 1998 byla v České republice obnovena finanční podpora pro ekologické farmáře.

V roce 1994 bylo rozhodnuto o zavedení jednotné ochranné známky pro biopotraviny a to zejména z důvodů marketingu a zviditelnění produkce na veřejnosti.

Velký význam na propagaci a podporu ekologického zemědělství měla také mezinárodní pomoc. Jednalo se o metodickou pomoc celosvětového hnutí ekologických zemědělců, finanční i vzdělávací podpora, vydávání knih a informační systémy pro ekologické zemědělství apod.

Ekologické zemědělství je dnes v České republice stabilizovaný zemědělský systém, který je státem podporován a je dobrou alternativou vývoje zemědělství v České republice do budoucna.

Legislativa ekologického zemědělství, kontrolní a certifikační systém

V roce 2000 byl schválen zákon o ekologickém zemědělství č. 242/2000 Sb., který je v souladu s legislativou EU. Zákon stanovil pravidla pro pěstování rostlin a chov hospodářských zvířat, dále pro zpracování, dovoz, vývoz a označování bioproduktů a biopotravin včetně všeobecných požadavků a kontrolních postupů.

S účinností od 30.12.2005 začal platit zákon č. 553/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Smyslem novely bylo vypustit ze zákona č. 242/2000 Sb. všechna ustanovení, která jsou duplicitní s evropskou legislativou EZ (nařízení Rady (EHS) 2092/91 o ekologickém zemědělství). Došlo tak ke zjednodušení legislativy ekologického zemědělství. Úplné znění zákona č. 242/2000 Sb. vyšlo ve Sbírce zákonů jako zákon č. 30/2006 Sb., dne 2.2.2006. S účinností od 1.2.2006 začala také platit nová prováděcí

vyhláška MZe č. 16/2006 Sb., která nahradila všechny dosud platné prováděcí vyhlášky k zákonu č. 242/2000 Sb. Od 1.2.2006 jsou tak zrušeny prováděcí vyhlášky č. 53/2001 Sb., 263/2003 Sb. a 174/2004 Sb. V rámci legislativních změn došlo k výraznému zjednodušení právních předpisů pro EZ.

Od roku 2006 se změnil postup při registraci v ekologickém zemědělství. V praxi je nezbytné postupovat tak, že žadatel nejdříve zkontaktuje kontrolní organizaci, kterou si vybere, přihlásí se u ní ke kontrole a certifikaci a uzavře s ní smlouvu o kontrole. Kontrolní organizace poté provede vstupní kontrolu podniku a vystaví příslušné potvrzení, které tvoří přílohu žádosti o registraci, která se podává na MZe. Žádost o registraci má rozsah 1 strany A 4. Jak již bylo uvedeno, v současné době si ekologičtí podnikatelé mohou vybrat, která ze tří kontrolních organizací (KEZ o.p.s., ABCERT GmbH a Biokont CZ, s.r.o.) je bude kontrolovat. Všechny organizace jsou pro svou činnost pověřeny MZe a jsou akreditovány podle norem ČSN EN 45 011 a ČSN EN ISO/IEC 17020 (dříve ČSN EN 45 004).

Zcela nová pravidla budou platit podle nařízení EU o ekologickém zemědělství č. 834/2007/ES, které ruší a nahrazuje od 1.1.2009 nařízení 2092/91/ES v oblasti označování biopotravin.

Biopotraviny budou muset být povinně označeny logem EU včetně informace o původu surovin, zda pochází pouze z jednoho státu, zda byly suroviny vyprodukovány v rámci států EU, nebo zda suroviny pochází ze třetích zemí. Pro biopotraviny pocházející ze třetích zemí bude používání EU loga a informace o původu dobrovolné. Každá biopotravina bude muset být povinně označena kódem kontrolní organizace ekologického zemědělství, která ji certifikovala. I nadále budou používána národní nebo soukromá loga pro označování biopotravin. Slovní označení „ekologický“ a „biologický“, včetně jejich odvozenin jako „bio“ a „eko“ bude možné používat pouze na obalech biopotravin. To platí již podle současného nařízení (EHS) 2092/91 a označování klasických potravin těmito výrazy je ze strany MZe přísně postihováno. Hlavním cílem pravidel v oblasti označování biopotravin je zlepšit informovanost spotřebitelů a ulehčit spotřebitelům identifikaci biopotravin na trhu.

Návrh nařízení stanovil také nová pravidla pro chov vodních živočichů v ekologickém zemědělství. V podmínkách ČR přichází v úvahu především chov ryb, nařízení stanoví pravidla také např. pro chov korýšů nebo mlžů. Nové nařízení přispěje ke zpřehlednění právní úpravy ekologického zemědělství.

Státní podpora ekologického zemědělství (EZ)

Od roku 2007 bude podpora ekologickým zemědělcům vyplácena v rámci Programu rozvoje venkova 2007 – 2013 (do r. 2006 dotační podpora EZ jako agroenvi opatření v rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova).

Podle tohoto Programu dojde k následujícímu navýšení plateb pro ekologické zemědělce:

- a) 4 620 Kč/ha, při hospodaření na orné půdě, s výjimkou pěstování zeleniny nebo speciálních bylin,
- b) 2 650 Kč/ha, při hospodaření na travních porostech,
- c) 25 285 Kč/ha, při pěstování vinic, ovocných sadů nebo chmelnic
- d) 16 790 Kč/ha, při pěstování zeleniny nebo speciálních bylin na orné půdě

Je nezbytné upozornit, že Program rozvoje venkova musí být ještě definitivně schválen ze strany Evropské komise, která se bude podílet na financování plateb z 80%, zbývajících 20% bude hrazeno ze státního rozpočtu ČR.

Struktura ploch, na kterých se hospodaří systémem ekologického zemědělství

Vývoj výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství ČR

<i>Rok</i>	<i>Počet podniků celkem</i>	Výměra zemědělské půdy v EZ v ha	Procentický podíl ze zem. půdního fondu
1990	3	480	-
1991	132	17 507	0,41
1992	135	15 371	0,36
1993	141	15 667	0,37
1994	187	15 818	0,37
1995	181	14 982	0,35
1996	182	17 022	0,40
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	217 869	5,09
2002	721	235 136	5,50
2003	810	254 995	5,97
2004	836	263 299	6,16
2005	829	254 982	5,98
2006	963	281 535	6,61

Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR

<i>Plochy</i>	rok 2001 výměra (ha)	rok 2002 výměra (ha)	rok 2003 výměra (ha)	rok 2004 výměra (ha)	rok 2005 výměra (ha)	rok 2006 výměra (ha)
Orná půda	19 164	19 536	19 637	19 694	20 766	23 478,57
TTP	195 633	211 924	231 683	235 379	209 956	232 189,53
Trvalé kultury	963	898	928	1 170	820	1 195,61
Ostatní plochy	2 354	2 778	2 747	7 056	23 440	24 670,97
<i>Celkem</i>	218 114	235 136	254 995	263 299	254 982	281 534,68